

- 1) *charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej w przededniu i po wybuchu wojny;*
- 2) *omawia umiędzynarodowienie sprawy polskiej: akt 5 listopada 1916 r., rola Stanów Zjednoczonych i rewolucji rosyjskich, deklaracja z 3 czerwca 1918 r.;*
- 3) *ocenia polski wysiłek zbrojny i dyplomatyczny, wymienia prace państwowotwórcze podczas wojny.*

XXVII. Europa i świat po I wojnie światowej. Uczeń:

- 1) *opisuje kulturowe i cywilizacyjne następstwa wojny;*
- 2) *charakteryzuje postanowienia konferencji paryskiej oraz traktatu w Locarno; ocenia funkcjonowanie Ligi Narodów i ład wersalski;*
- 3) *charakteryzuje oblicza totalitaryzmu (włoskiego faszystów, niemieckiego narodowego socjalizmu, systemu sowieckiego): ideologię i praktykę.*

XXVIII. Odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej. Uczeń:

- 1) *omawia formowanie się centralnego ośrodka władzy państwowej – od październikowej deklaracji Rady Regencyjnej do „Małej Konstytucji”;*
- 2) *przedstawia proces wykuwania granic: wersalskie decyzje a fenomen Powstania Wielkopolskiego i powstań śląskich (zachód) – federacyjny dylemat a inkorporacyjny rezultat (wschód);*
- 3) *opisuje wojnę polsko-bolszewicką i jej skutki (pokój ryski).*

XXIX. II Rzeczpospolita w latach 1921–1939. Uczeń:

- 1) *charakteryzuje skalę i skutki wojennych zniszczeń oraz dziedzictwa zaborowego;*
- 2) *charakteryzuje ustrój polityczny Polski na podstawie konstytucji marcowej z 1921 r.;*
- 3) *omawia kryzys demokracji parlamentarnej w Polsce – przyczyny, przebieg i skutki przewrotu majowego;*
- 4) *opisuje polski autorytaryzm – rządy sanacji, zmiany ustrojowe (konstytucja kwietniowa z 1935 r.);*
- 5) *przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (system sojuszy i politykę równowagi).*

XXX. Społeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej. Uczeń:

- 1) *charakteryzuje społeczną, narodowościową i wyznaniową strukturę państwa polskiego;*
- 2) *omawia skutki światowego kryzysu gospodarczego na ziemiach polskich;*
- 3) *ocenia osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej, a zwłaszcza powstanie Gdyni, magistrali węglowej i Centralnego Okręgu Przemysłowego;*
- 4) *podaje najważniejsze osiągnięcia kulturalne i naukowe Polski w okresie międzywojennym.*

XXXI. Droga do wojny. Uczeń:

- 1) *omawia japońską agresję na Dalekim Wschodzie;*
- 2) *przedstawia ekspansję Włoch i wojnę domową w Hiszpanii;*
- 3) *opisuje politykę hitlerowskich Niemiec – rozbijanie systemu wersalsko-łokarnieńskiego: od remilitaryzacji Nadrenii do układu w Monachium;*
- 4) *charakteryzuje politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera;*
- 5) *wymienia konsekwencje paktu Ribbentrop-Mołotow.*

XXXII. Wojna obronna Polski we wrześniu 1939 r. Agresja Niemiec (1 września) i Związku Sowieckiego (17 września). Uczeń:

- 1) charakteryzuje położenie międzynarodowe Polski w przededniu wybuchu II wojny światowej;
- 2) opisuje i omawia etapy wojny obronnej i wskazuje na mapach położenia stron walczących;
- 3) podaje przykłady szczególnego bohaterstwa Polaków, np. obrona poczty w Gdańsku, walki o Westerplatte, obrona wieży spadochronowej w Katowicach, bitwy pod Mokrą i Wizną, bitwa nad Bzurą, obrona Warszawy, obrona Grodna, bitwa pod Kockiem, bitwa nad Bzurą.

XXXIII. II wojna światowa i jej etapy. Uczeń:

- 1) przedstawia oraz sytuje w czasie i przestrzeni przełomowe wydarzenia II wojny światowej (polityczne i militarne);
- 2) charakteryzuje politykę Niemiec na terenach okupowanej Europy; przedstawia zagładę Żydów oraz Romów i eksterminację innych narodów; zna przykłady bohaterstwa Polaków ratujących Żydów z Holocaustu;
- 3) wyjaśnia przyczyny klęski państw Osi;
- 4) wymienia główne decyzje konferencji wielkiej trójki (Teheran, Jałta, Poczdam);
- 5) przedstawia bezpośrednie skutki II wojny światowej, w tym problem zmiany granic i przesiedleń ludności.

XXXIV. Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką. Uczeń:

- 1) porównuje założenia i metody polityki niemieckiej i sowieckiej w okupowanej Polsce;
- 2) wymienia przykłady zbrodni niemieckich i sowieckich (Palmiry, Katyń, kaźń profesorów lwowskich, Zamojszczyzna);
- 3) wyjaśnia przyczyny i rozmiary konfliktu polsko-ukraińskiego (rzeź wołyńska) na Kresach Wschodnich;
- 4) charakteryzuje polityczną i militarną działalność polskiego państwa podziemnego, w tym formy oporu wobec okupantów;
- 5) wyjaśnia przyczyny i opisuje skutki wybuchu powstania warszawskiego oraz ocenia postawę aliantów i Związku Sowieckiego wobec powstania.

XXXV. Sprawa polska w czasie II wojny światowej. Uczeń:

- 1) przedstawia okoliczności powstania i omawia działalność rządu Rzeczypospolitej Polskiej na wychodźstwie;
- 2) umieszcza w czasie i przestrzeni działania polskich formacji na różnych frontach i obszarach toczącej się wojny;
- 3) przedstawia politykę mocarstw wobec sprawy polskiej w czasie II wojny światowej.

XXXVI. Świat po II wojnie światowej. Uczeń:

- 1) charakteryzuje bezpośrednie skutki II wojny światowej, wyróżniając następstwa polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe, z uwzględnieniem powstania Organizacji Narodów Zjednoczonych;
- 2) wyjaśnia przyczyny i skutki rozpadu koalicji antyhitlerowskiej oraz opisuje początki zimnej wojny;
- 3) opisuje okoliczności powstania NRD i RFN;
- 4) wskazuje na mapie państwa NATO i Układu Warszawskiego, charakteryzując oba bloki polityczno-wojskowe;
- 5) omawia sytuację w ZSRS i państwach jego strefy wpływów z uwzględnieniem wydarzeń na Węgrzech w 1956 r. i w Czechosłowacji w 1968 r.;
- 6) określa przyczyny, umieszcza w czasie i przestrzeni procesy dekolonizacyjne i ocenia ich następstwa;

- 7) wymienia konflikty doby zimnej wojny, w tym wojny w Korei, Wietnamie i Afganistanie oraz omawia skutki blokady Berlina i kryzysu kubańskiego;
- 8) opisuje przebieg konfliktu na Bliskim Wschodzie;
- 9) omawia przemiany w Chinach po II wojnie światowej;
- 10) wyjaśnia przyczyny oraz lokalizuje w czasie i przestrzeni proces rozpadu ZSRS na przełomie lat 80. i 90., a także wyjaśnia jego następstwa;
- 11) charakteryzuje przemiany społeczno-polityczne w Europie Środkowo-Wschodniej w latach 1989–1991;
- 12) przedstawia cele i główne etapy rozwoju Unii Europejskiej;
- 13) opisuje najważniejsze przemiany kulturowe i społeczne po II wojnie światowej.

XXXVII. Początki komunizmu w Polsce. Uczeń:

- 1) przedstawia okoliczności przejęcia władzy w Polsce przez komunistów (rola Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego, referendum ludowe, wybory w 1947 r.);
- 2) charakteryzuje postawy Polaków wobec nowych władz ze szczególnym uwzględnieniem oporu zbrojnego (żołnierze niezłomni [wyklęci]).

XXXVIII. Stalinizm w Polsce i jego skutki. Uczeń:

- 1) przedstawia przemiany ustrojowe, gospodarczo-społeczne i kulturowe w okresie stalinizmu;
- 2) omawia system terroru stalinowskiego w Polsce i ocenia jego skutki;
- 3) wyjaśnia przyczyny i skutki poznańskiego czerwca 1956 r. (powstanie poznańskie) oraz znacznie wydarzeń październikowych 1956 r.

XXXIX. Polska w latach 1957–1981. Uczeń:

- 1) opisuje system władzy w latach 60. i 70. w PRL i formy uzależnienia od ZSRS;
- 2) charakteryzuje realia życia społecznego i kulturalnego z uwzględnieniem specyfiki czasów gomułkowskich i gierkowskich;
- 3) przedstawia i sytuje w czasie różnorodność przyczyn kryzysów społecznych w latach 1968, 1970, 1976 i ich konsekwencje;
- 4) wyjaśnia znaczenie roli Kościoła katolickiego dla stosunków politycznych i społecznych;
- 5) opisuje narodziny i działania opozycji politycznej w latach 1976–1980;
- 6) przedstawia rolę Jana Pawła II i ocenia jego wpływ na przemiany społeczne i polityczne;
- 7) wyjaśnia przyczyny i następstwa strajków sierpniowych w 1980 r.;
- 8) charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność”.

XL. Dekada 1981–1989. Uczeń:

- 1) wyjaśnia przyczyny wprowadzenia stanu wojennego, opisuje jego przebieg i konsekwencje;
- 2) przedstawia postawy Polaków wobec stanu wojennego, fenomen oporu społecznego;
- 3) wyjaśnia przyczyny zawarcia porozumienia „okrągłego stołu”, przedstawia jego głównych uczestników i opisuje postanowienia.

XLI. Narodziny III Rzeczypospolitej. Uczeń:

- 1) opisuje kluczowe przemiany ustrojowe w latach 1989–1997;
- 2) charakteryzuje przemiany społeczno-polityczne, gospodarcze i kulturowe lat 90.;
- 3) wyjaśnia przyczyny napięć społecznych.

XLII. Miejsce Polski w świecie współczesnym. Uczeń:

1) przedstawia i sytuuje w czasie i przestrzeni proces rozpadu Układu Warszawskiego i odzyskanie suwerenności przez Polskę;

2) wyjaśnia przyczyny i znaczenie przystąpienia Polski do NATO w 1999 r.;

3) wyjaśnia przyczyny i znaczenie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej w 2004 r.

Warunki i sposób realizacji

Zajęcia z historii mają charakter poznawczy i kształcący w zakresie możliwości związanych z wiekiem uczniów. Treści nauczania koncentrują się na najważniejszych elementach dziedzictwa przeszłości, jednakże ze szczególnym uwzględnieniem dziejów ojczystych. Uczeń klasy IV zostaje wprowadzony w kształcenie historyczne zarówno przez poznawanie losów własnej rodziny, jak i prezentację sylwetek wybitnych polskich postaci historycznych. Nauczyciel powinien tak wykorzystywać materiał, aby historię Polski przedstawiać przez cykl trafiających do wyobraźni ucznia „obrazów”, przedstawiających bohaterów narodowych, którzy podejmują konkretne działania przynoszące doniosłe rezultaty. Uczeń zdobywa w ten sposób wiedzę o najważniejszych osobach i wydarzeniach w polskiej historii, jednocześnie umacniając więź z miejscem zamieszkania i z krajem ojczystym, wyzwalając w sobie poczucie odpowiedzialności za dorobek minionych wieków.

Realizacja treści i wymagań od klasy piątej do klasy ósmej jest następująca:

1) klasa V – działy od I do VII;

2) klasa VI – działy od VIII do XVIII;

3) klasa VII – działy od XIX do XXXI;

4) klasa VIII – działy od XXXII do XLII.

Na plan pierwszy na każdym etapie edukacyjnym w szkole podstawowej powinno wysuwać się kształtowanie i rozwijanie postawy patriotycznej, przy jednoczesnym poszanowaniu dla dorobku innych narodów. Rozwiązanie propedeutyczne zastosowane w klasie IV w kolejnych klasach przechodzi w chronologiczny układ opisu biegu dziejów. Podstawa programowa nie zawiera skodyfikowanego zapisu wydarzeń i dat, zaś obok wymienionych w niej postaci mogą być uwzględnione także inne.

Zastosowane w procesie dydaktycznym różnorodne metody nauczania i środki dydaktyczne powinny być dostosowane do możliwości wiekowych uczniów oraz ich indywidualnych potrzeb. Powinny to być zarówno klasyczne metody, jak: opis, pogadanka czy wykład, jak i metody aktywizujące, oparte na działaniu np. przygotowanie prezentacji komputerowych, zajęcia z tablicą interaktywną, tworzenie programów multimedialnych, filmy, praca z mapą, gry dydaktyczne, inscenizacje, przedstawienia. Dodatkowo ważne jest, aby w procesie nauczania wykorzystywać, w miarę istniejących możliwości, takie formy, jak wycieczki do muzeów, miejsc pamięci, korzystanie z rekonstrukcji historycznych, spotkania z ciekawymi ludźmi/świadkami historii, wreszcie – sięganie po propozycje dydaktyczne, którymi dysponują zarówno fundacje (takie jak np. Ośrodek KARTA, Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”, Centrum Turystyki Kulturowej TRAKT), jak również Instytut Pamięi Narodowej.

3. CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Głównym celem nauczania historii w szkole podstawowej jest przedstawienie uczniom najważniejszych zagadnień historycznych przy jednoczesnym kształtowaniu w nich odpowiednich postaw. Dzięki temu będą oni przygotowani do życia we współczesnym społeczeństwie.

- opisuje proces przejmowania władzy przez lokalne ośrodki polityczne;
- charakteryzuje sytuację polityczną, gospodarczą i społeczną ziem polskich po I wojnie światowej;
- przedstawia i ocenia rolę J. Piłsudskiego w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości;
- charakteryzuje proces tworzenia struktur władzy w niepodległej Polsce;
- przedstawia założenia ustrojowe zapisane w konstytucjach II Rzeczypospolitej;
- omawia przebieg i skutki walk Polaków o kształt terytorialny państwa polskiego;
- charakteryzuje rządy parlamentarne w latach 1919–1926 i wyjaśnia mechanizmy narastania kryzysu politycznego;
- opisuje przebieg i następstwa polityczne zamachu majowego;
- przedstawia i ocenia rządy obozu sanacji;
- charakteryzuje politykę zagraniczną II Rzeczypospolitej i ocenia jej stosunki z sojusznikami i sąsiadami;
- omawia i ocenia politykę gospodarczą Polski międzywojennej;
- przedstawia strukturę społeczną i narodowościową II Rzeczypospolitej i ocenia politykę państwa wobec mniejszości;
- opisuje osiągnięcia II Rzeczypospolitej w zakresie kultury, gospodarki i nauki;
- charakteryzuje sytuację Polski w przededniu II wojny światowej.

KLASA VIII

Rozdział I: II wojna światowa

Uczeń:

- omawia przebieg kampanii wrześniowej oraz przedstawia postawy władz cywilnych i społeczeństwa polskiego wobec wojny;
- wymienia konsekwencje paktu Ribbentrop–Mołotow;
- podaje przykłady bohaterstwa żołnierzy i ludności cywilnej w walce z najeźdźcami;
- przedstawia etapy podboju Europy przez Hitlera, działania wojenne w Afryce oraz w rejonie Azji i Pacyfiku, wskazując wydarzenia przełomowe dla prowadzenia działań wojennych;
- omawia przebieg działań wojennych zmierzających do ostatecznego pokonania państw osi i wyjaśnia przyczyny ich klęski;
- charakteryzuje politykę okupacyjną Niemiec w Europie, w tym eksterminację Żydów;
- przedstawia i ocenia postawy narodów Europy wobec niemieckich okupantów;
- opisuje proces budowania Wielkiej Koalicji i ocenia jej znaczenie dla pokonania państw osi;
- omawia postanowienia konferencji Wielkiej Trójki.

Rozdział II: Polacy podczas II wojny światowej

Uczeń:

- przedstawia podział ziem polskich przez okupantów;
- przedstawia i porównuje politykę okupacyjną III Rzeszy i ZSRR;
- wskazuje przykłady niemieckich i radzieckich zbrodni na narodzie polskim;
- przedstawia przykłady różnych form eksterminacji Polaków;
- omawia proces tworzenia się władz polskich na uchodźstwie i w kraju pod okupacją oraz przedstawia struktury organizacyjne i ich działalność;
- opisuje strukturę, cele i metody działania Polskiego Państwa Podziemnego;
- charakteryzuje działalność konspiracyjną Polaków;
- przedstawia organizację, cele i działalność struktur militarnych polskiego podziemia;
- opisuje i ocenia postawy ludności polskiej wobec okupantów niemieckich i radzieckich;
- charakteryzuje Holokaust na ziemiach polskich;
- wyjaśnia znaczenie powstania w getcie warszawskim;
- przedstawia i ocenia postawy Polaków oraz polskiego podziemia wobec eksterminacji Żydów;
- omawia przyczyny, przebieg i skutki powstania warszawskiego oraz podejmuje próbę jego oceny;

– charakteryzuje militarny wkład Polaków w prowadzenie działań wojennych i pokonanie państw osi na frontach II wojny światowej.

Rozdział III: Świat po II wojnie światowej

Uczeń:

- charakteryzuje społeczne i gospodarcze skutki II wojny światowej;
- przedstawia postanowienia konferencji w Poczdamie;
- omawia okoliczności powstania ONZ;
- wyjaśnia, jaką rolę po II wojnie światowej zaczęły odgrywać USA i ZSRR;
- przedstawia genezę i przejawy zimnej wojny;
- opisuje powojenne losy Niemiec oraz powstanie RFN i NRD;
- charakteryzuje sytuację polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach bloku wschodniego;
- przedstawia przemiany w Chinach po II wojnie światowej;
- omawia konflikt w Korei jako przykład rywalizacji politycznej wielkich mocarstw;
- opisuje przyczyny i przebieg procesu dekolonizacji oraz ocenia jego skutki;
- charakteryzuje problemy państw Trzeciego Świata.

Rozdział IV: Polska po II wojnie światowej

Uczeń:

- przedstawia okoliczności przejęcia władzy w Polsce przez komunistów i sposoby umacniania ich wpływów;
- opisuje i ocenia politykę nowych władz wobec podziemia niepodległościowego i żołnierzy wyklętych;
- charakteryzuje i ocenia postawy Polaków wobec nowej władzy;
- omawia struktury władzy komunistycznej i sposoby ich działania;
- przedstawia sytuację gospodarczą i społeczną w Polsce po II wojnie światowej;
- opisuje proces odbudowy kraju ze zniszczeń wojennych i reformy gospodarcze władzy komunistycznej oraz ocenia ich skutki;
- charakteryzuje sytuację polityczną w Polsce w czasach stalinizmu;
- omawia i ocenia system terroru i propagandy stalinowskiej w Polsce;
- opisuje proces odchodzenia od stalinizmu i rządu W. Gomułki;
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wystąpień społecznych w PRL (czerwiec 1956, marzec 1968, grudzień 1970);
- omawia i ocenia relacje władzy z Kościołem katolickim;
- przedstawia i ocenia rolę Kościoła katolickiego w komunistycznej Polsce.

Rozdział V: Świat w II połowie XX wieku

Uczeń:

- przedstawia rywalizację wielkich mocarstw w dobie zimnej wojny, w tym konflikt w Wietnamie;
- omawia przyczyny i skutki kryzysu kubańskiego oraz wkroczenia wojsk radzieckich do Afganistanu;
- charakteryzuje sytuację polityczną na Bliskim Wschodzie, a szczególnie konflikt izraelsko-palestyński oraz konflikty w rejonie Zatoki Perskiej;
- opisuje przyczyny i proces integracji gospodarczej i politycznej Europy Zachodniej;
- omawia struktury unijne i ich znaczenia;
- charakteryzuje i ocenia przemiany kulturowe i społeczne w II połowie XX w.;
- opisuje sytuację polityczną w państwach bloku wschodniego w II połowie XX w. oraz przyczyny, przebieg i skutki Jesieni Ludów;
- omawia przejawy kryzysu i upadek ZSRR oraz przedstawia i ocenia jego następstwa.

Rozdział VI: Polska w II połowie XX wieku

Uczeń:

- charakteryzuje politykę wewnętrzną i zagraniczną ekipy E. Gierka;
- przedstawia realia życia społecznego i kulturalnego lat 70.;

- opisuje narodziny i działalność opozycji politycznej w Polsce;
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wystąpień społecznych w PRL (czerwiec 1976, sierpień 1980);
- omawia i ocenia relacje władzy z Kościołem katolickim;
- przedstawia i ocenia rolę Kościoła katolickiego w komunistycznej Polsce;
- opisuje i ocenia rolę Jana Pawła II w walce z reżimem komunistycznym w Polsce;
- wyjaśnia przyczyny wprowadzenia stanu wojennego oraz charakteryzuje jego przejawy i konsekwencje;
- przedstawia i ocenia postawy społeczeństwa polskiego w okresie stanu wojennego;
- omawia przyczyny zwołania Okrągłego Stołu i jego postanowienia;
- charakteryzuje proces budowania III Rzeczypospolitej, ze szczególnym uwzględnieniem przemian społecznych, gospodarczych i politycznych.

Rozdział VII: Polska, Europa i świat na przełomie XX i XXI wieku

Uczeń:

- charakteryzuje ład europejski i światowy po rozpadzie państw bloku wschodniego;
- charakteryzuje i ocenia walkę demokratycznego świata z terroryzmem;
- przedstawia zmiany, jakie zachodziły w Polsce w latach 90. XX w.;
- omawia przyczyny i ocenia znaczenie wstąpienia Polski do NATO i Unii Europejskiej;
- wymienia najważniejsze konflikty zbrojne współczesnego świata;
- przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z rozwoju cywilizacyjnego współczesnego świata;
- przedstawia współczesną kulturę i rozwój środków komunikacji i przekazu;
- wyjaśnia wpływ wzrostu kontrastów społecznych i zderzenia cywilizacji na rodzące się konflikty.

7. PROPONOWANE METODY KONTROLI I OCENY OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

W programie nauczania „Wczoraj i dziś” zwrócono szczególną uwagę na następujące aspekty oceniania:

1. Sposób oceniania ma wpływ na stosunek uczniów do przedmiotu, a więc także na efektywność nauczania. Według ustaleń psychologii wychowawczej pozytywna ewaluacja motywuje dzieci do dalszej nauki bardziej niż surowa ocena. Dlatego w szkole podstawowej należy przyłożyć szczególną wagę do wszelkich starań i aktywności uczniów. Jest to istotne zwłaszcza w przypadku uczniów słabszych.
2. Należy stosować indywidualizację wymagań. Problem ten staje się bardzo ważny w przypadku uczniów dyslektycznych, nieradzących sobie z pracami pisemnymi, oraz dzieci z trudnościami w nauce. Indywidualizacja wymagań jest łatwiejsza przy stosowaniu ustnych form kontroli. W pisemnych formach podsumowujących (zwłaszcza w sprawdzianach czy testach okresowych) polecenia powinny być dostosowane do możliwości uczniów.

Kryteria oceniania osiągnięć uczniów

Program „Wczoraj i dziś” proponuje kryteria ogólne określające wiadomości i umiejętności, które uczeń powinien opanować podczas pięcioletniego cyklu nauki historii. Nauczyciel może dostosować podane wymagania do możliwości uczniów w danej klasie. Aby uzyskać ocenę:

- **dopuszczającą** – uczeń powinien wykazać się znajomością elementarnej wiedzy, wyjaśniać z pomocą nauczyciela znaczenie podstawowych terminów historycznych, dokonywać opisów przeszłości i porównywać ją z teraźniejszością na podstawie materiałów ilustracyjnych;
- **dostateczną** – uczeń powinien posiadać podstawową wiedzę faktograficzną, czytać teksty ze zrozumieniem, dostrzegać związki teraźniejszości z przeszłością, opanować najprostsze umiejętności przedmiotowe, takie jak: dokonywanie oceny zdarzenia, opis, porównanie, określanie, w którym wieku

doszło do danego zdarzenia, porządkowanie wydarzeń w kolejności chronologicznej, odczytywanie daty wydarzenia z osi czasu;

- **dobłą** – uczeń powinien opanować wiedzę faktograficzną na poziomie ponadpodstawowym, wykazywać się aktywnością na lekcjach, wyrażać własną opinię, dostrzegać ciągłość rozwoju kulturalnego i cywilizacyjnego, integrować wiedzę uzyskaną z różnych źródeł, samodzielnie poszukiwać informacji o swoim regionie i rodzinnej miejscowości, umiejętnie posługiwać się mapą, odczytywać wiadomości z wykresów i tabel;

- **bardzo dobrą** – uczeń musi wykazać się nie tylko dużą wiedzą, lecz także zrozumieniem procesów historycznych; powinien również samodzielnie wyciągać wnioski, ujmować treści historyczne w związku przyczynowo-skutkowe, krytycznie odnosić się do wydarzeń z przeszłości oraz porównywać epoki i okresy;

- **celującą** – uczeń wykazuje się rozległą wiedzę historyczną, świadczącą o uzdolnieniach humanistycznych, ponadto wykazuje szczególne zainteresowanie przedmiotem. Osiąga sukcesy w konkursach szkolnych i pozaszkolnych (np. w olimpiadach historycznych). Bierze czynny udział w życiu szkoły, wykazuje się aktywną i prospołeczną postawą, np. pomagając słabszym koleżankom i kolegom w nauce.

8. MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

W realizacji programu nauczania historii w klasach 4–8 szkoły podstawowej pomocne są między innymi następujące publikacje:

1. Podręcznik „Wczoraj i dziś” – składa się z pięciu części i jest zgodny z nową podstawą programową. Zawiera omówienie najważniejszych zagadnień z dziejów cywilizacji, podzielone tematycznie na rozdziały. Tekst podręcznika jest dostosowany do możliwości percepcyjnych uczniów szkoły podstawowej. Treści główne zostały urozmaiczone ciekawostkami, zdjęciami oraz specjalnie opracowanymi infografikami i rysunkami.
2. Multibook dla klas 4-6 – to rozbudowana wersja elektroniczna podręcznika, wzbogacona o elementy multimedialne, takie jak nagrania filmowe i dźwiękowe, dodatkowe zdjęcia czy interaktywne ćwiczenia.
3. Multiteka dla klas 6-7 – zawiera materiały multimedialne do wykorzystania podczas lekcji
4. Zeszyt ucznia – zawiera różnorodne ćwiczenia utrwalające wiadomości zdobyte na lekcjach. Jest skorelowany z treścią podręcznika.
5. Atlasy historyczne – zamieszczono w nim mapy związane z tematyką poszczególnych rozdziałów podręcznika.
6. Książka Nauczyciela – znajdują się w niej propozycje planów pracy, zestawienie wymagań edukacyjnych, opis najważniejszych metod i technik aktywizujących oraz opracowane z wykorzystaniem tych metod scenariusze lekcji wraz z kartami pracy.
7. Dlanauczyciela.pl – portal zawierający oprócz dokumentacji nauczyciela szereg dodatkowych materiałów do wykorzystania podczas zajęć, m.in. dodatkowe karty pracy, słuchowiska, filmy edukacyjne itp.

9. BIBLIOGRAFIA

Arends R.I., *Uczymy się nauczać*, przeł. K. Kruszewski, Warszawa 2002.

Bauman Z., *Globalizacja*, przeł. E. Klekot, Warszawa 2004.

Bereźnicki F., *Dydaktyka kształcenia ogólnego*, Kraków 2001.